

TONG yulduzi

Vatan yagonadir,
Vatan bittadir!

2010-yil
8-mart
N:10
(66759)

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqa boshlagan

O'zbekiston Respublikasi bolalar va o'smirlar gazetasi

ISSN – 2010-6092

8-Mart – Xalqaro xotin-qizlar bayrami

Siz gullarga
o'xshaysiz, Ona!

FAN OYLI YAKUNLANDI

Respublikamizdagi barcha umumta'lim maktablarida bo'lgani kabi Yunusobod tumanidagi 288-maktabda ham fan oyliklari yuqori saviyada o'tkazildi.

Reja asosida o'tkazilgan «Matematika va informatika fan oyligi» o'qituvchi va o'quvchilarda ham katta qiziqish uyg'otdi. Fan oyligi davomida devoriy gazeta, geometrik shakllar, ijodiy ishlar tanlovi e'lon qilinib, ulardan eng yaxshilari tumanda bo'lib o'tadigan tanlovlarga yo'llanma oldi.

Zamonaviy metodlar va texnik vositalardan foydalanib o'tkazilgan ochiq

darslar yuqori saviyada o'tdi.

Fan oyligida o'quvchilarning aniq fanlarga qiziqishini oshirish uchun darsdan tashqari 6-sinflarda «Quvnoqlar va zukkolar», 7-sinflarda «Geometrik shakllar», 8-sinflarda «5x5» kabi tanlovlar bo'lib o'tdi.

Fan oyligida namunali ishtirok etgan barcha sinflar munosib taqdirlandi.

O'z muxbirimiz

HAMKASBLARIMNI QUTLAYMAN

Jami ezgu ishlar bilim nafidir,
Bilim hatto osmon sari yo'l ochur.

Yusuf Xos HOJIB

Yo'lingiz tushib,
poytaxtimizning
Yunusobod
tumanidagi
302-maktabga
borsangiz, biror
tadbirning
ustidan
chiqishingiz aniq.

Chunki bu yerda ko'plab uchrashuv va tadbirlar o'tkazish an'anaga aylangan. O'quvchilarni kasbga yo'naltirish bo'yicha o'tkazilgan «Ochiq eshiklar kuni» ham shular jumlasidandir. Maktab direktori Saida Shomansurovaning aytishicha, bolalarga bilim va hunar o'rgatish tarbiyaning asosidir. Shu sababli, bunday tadbirlarning tez-tez o'tkazib

turilishi o'quvchilarning qobiliyat va imkoniyatlarini yanada rivojlanishiga turtki bo'lyapti. Buning uchun maktabning jonkuyar ustozlari sidqidildan mehnat qilib, o'z hissalarini qo'shmoqdalar. Mazkur bilim maskanining fidoyi ustoz-muallimlarini bayram bilan qutlab, mashaqqatli, ammo sharaflil ishlarida omad tilab qolamiz.

Dilfuza MAGDAMOVA,
muallima

BOLA VA PODSHOH

O'tkir nigohli bolaga zavq bilan tikilgan podshoh ot ustida unga gap qotdi:

- O'g'lim, qayerga ketyapsan?
- Maktabga.
- Manavi bir tillani ol, biror yegulik olib yersan.
- Dadam ko'rib qolsalar, urishib beradilar.
- Dadang so'rsa, shoh berdi, deysan.
- Ishonmaydilar.
- Nimaga?
- Podshoh ham bir tanga beradimi, deyilar. Agar xaltachamni oltinga to'ldirsangiz, ishonishlari mumkin...
- Podshoh bolaning aqliga tan berib zavqlandi va uning xaltachasini oltinga to'ldiribdi.

SAODAT

XUSHBO'Y GIYOH

Bahor kelishi bilan tevarak-atrofimizdagi o't-o'lanlardan muattar hidlar taraladi. Ular orasida ariq bo'ylarida o'sadigan yalpizning xushbo'y isi alohida anqib turadi. Ayniqsa, buvi-joningiz pishirgan bahoriy taomlar – ko'k somsa, ko'k chuchvaralarni yalpiz yanada ta'miga ta'm qo'shadi. Ko'p novdali, momiq tukchalar bilan qoplangan bu giyoh xushbo'yligi, ayniqsa, tarkibida S va A darmondorilari, turli ma'danli tuzlar borligi bilan shifobaxshdir. Uning bargi va barra novdalari sharbat, shirinlik, choy, sizlar yaxshi ko'radigan saqichlarga xushbo'y hid berishda ishtirok etadi. Bilasizmi, undagi efir moyi tumovda, bosh, tish, tomoq va oshqozon og'rig'ida foyda qiladi. Yoqimli hid ishtahangizni ochib, kayfiyatingizni ko'taradi, toliqishni chiqaradi.

YULDUZ

Andijon viloyatida «Tong yulduzi»ning do'stlari juda ko'p. Gazetamizning har yilgi obunasida bu viloyat o'quvchilari hamisha peshqadamlar safida. Shuni ham alohida ta'kidlashni istar edikki, bugungi kunda katta yoshlilarning ham gazetamizga qiziqishi ortib bormoqda. Filologiya fanlari nomzodi, Andijon davlat universiteti dotsenti Halimjon aka Karimov ham ana shunday insonlardan. U kishi shogirdlari – bo'lg'usi muallimlarga bolalar nashrlari bilan oshno bo'lishni doimo ta'kidlab turadilar. Halimjon akaning «Mana, men borman», «Yurak bilan so'zlashuv» nomli she'rilar, «Tuyg'ular talqini» nomli maqolalar to'plami, «Tarixiy shaxs va badiiy obraz» nomli monografiyasi hamda ellikdan ziyod turli mavzudagi maqolalari chop etilgan.

Bahoriy iliq kunlarda Halimjon aka tavallud ayyomining ellik yilligidan xabar topdik. Ko'p ming sonli muxlislarimiz nomidan ustozga ezgu tilaklarimizni bildirib, uzoq umr tilaymiz. Quyida ustozning sizlarga atalgan she'rini e'tiboringizga havola qilamiz.

U juda yaxshi dastyor,
Deyarli har uyda bor.
Yomon bolaga o'xshab
Simini uzmag zinhor.

Hushyorlikdan aytay roz,
Falokatlar bo'lsin oz.
Shoshilinch raqamlarni
Hamma bilsa, juda soz.

Yolg'iz qolsa sho'x Nodir,
Shum ishlarga u qodir.
Gugurtni topib olsa,
Yong'inni qilar sodir.

Qora tutun chiqsa, bil,
O'zingni sergak tutgil.
Ko'tarilsa alanga
«01» ga tez telefon qil!

Tortib haybatli na'ra
Ko'cha to'ldirib, qara.
Olov yo'lin to'sgani
Qizil moshin uchar-a.

Uzun narvoni tayyor,
Suv sochar ichagi bor.
Qalqon kiygan akamiz
Qo'rqmas, elga xizmatkor.

Yong'in chiqqanda, demak,
«01» ni termoq kerak!

Ko'rinso yomon odam,
Yaqinlashma, qoch har dam.
Bezorilik, o'g'rilik,
Qilgan tortar jazo ham.

Mard bo'lay desang toki,
Tartibni buzsa kimki.
Militsiyaga qil telefon,
Bil: raqami «02»!

Tunov kuni Boqiboy,
Yo'qolib qopti, qarang.
Topib, uyga qaytardi
Posbon amaki arang.

Militsiya bilan tinch yurt,
«02»ni yodda tut!

Sog'lig'imiz posboni,
Bolalar mehriboni.
Chin shifokor bemordan
Ayamas hatto jonni.

Og'rib qolganda odam,
Unga kerak «Tez yordam».
Telefon qil «03»ga
Yetib kelar o'sha dam.

Chanada uchdi Dilfuz,
So'ng og'ziga soldi miz.
Terlab, yechdi qalpog'in
Isitma naq bo'ldi «yuz».

«Tez yordam» keldi darhol,
«Jiq» etib qildi ukol.
Do'xtir opa, ko'p rahmat,
Yaxshidir endi ahvol.

Kim kasal bo'lsa, xullas,
«03» ga aysangiz bas!

Bildingiz birin-ketin,
Telefonning xizmatin.
Doimo yordamga shay,
Qiling uning izzatin.

Imkonlar borligi chin,
O'tasin barcha burchin.
Buyuk O'zbekistonning,
Sog'lom avlodi uchun.

RUKN -

(To'qqizinchi saboq)

Men gazeta yoki jurnallardagi ruכלarni dengizdagi mayoqqa o'xshataman. Ular kemalarni ko'zlangan joyga to'g'ri suzib borishlari uchun yo'l ko'rsatib

Boshi o'tigan sonlarda

1

OFTOBDAN CHIROYLI

Dunyoda har bir millat ona so'zini o'z tilida turlicha talqin etadi. Ular xalq og'zaki ijodi va maqollar orqali bizgacha yetib kelgan. Har gal onalarni ulug'lab bitilgan ibratli so'zlarni o'qiganimda, beixtiyor qo'limga qalam olib, she'r yozgim keladi. Ana shunday to'rtliklarimdan birini sevimli onajonimga bag'ishlayman.

*Kun chiqsa olamga yorug'lik sochib,
Oy chiqsa osmonda chiroyin ochib,
Oftobdan chiroyli, oydan ham ma'sum
Mehribon onamga qilaman ta'zim.*

Muharram MAHMUDOVA

KO'ZLARIM GAUHARI

«Jannat onalar oyog'i ostidadir» deyiladi Hadisi sharifda. Darhaqiqat, bor mehrini farzandlariga bergan, quvonch-u tashvishlarimizga birdek sherik bo'lgan onalarimizga berilgan ushbu ta'rif zamirida qanchadan-qancha ma'no mujassam. Aytishlaricha, onaning bolasi qoshida bedor o'tkazgan bir kechalik xizmatini oqlash uchun farzandning butun umr qilgan mehnati kamlik qilar ekan. Shunday ekan, biz farzandlar onamiz oldidagi qarzimizni a'lo baholarimiz, namunali xulqimiz bilan ado etaylik. Ona dunyodagi eng mehribon zot ekanligini unutmaylik.

Behzod SUNNATOV

SIRLI

TABASSUM

Sinfimizda o'tkazilgan ota-onalar majlisida biz o'quvchilar ham qatnashdik. Onajonim ustozimiz so'zlarini diqqat bilan tinglar, bolam haqida yaxshi so'z eshitarmikanman, deya ko'zlari javdirab turardi. Sinfdoshlarim Hazratoli, Mohizoda haqidagi maqtovlarni eshitgan ota-onalarning quvonchi ichlariga sig'masdi. Onajonim esa menga sirli jilmayib qo'ydi. Bu holatni ko'rib, farzand haqidagi yaxshi so'zlardan ota-onaning boshi ko'kka yetishini tushundim. Majlisda onamni quvontirolmagan bo'lsam-da, sevimli gazetam orqali ularni bayramlari bilan chin qalbimdan qutlayman.

O'tkirbek NIZOMOV

Aziz bolajonlar! Barchangiz

Sizni dunyoga keltirib, tarbiya bergan validai muhtaramangizni joningizdan ortiq ko'rasiz-a? Bu aziz zotni e'zozlab, avaylashingiz nafaqat farzandlik barchingiz sabab, balki qalbingizdagi so'nmas mehr tufayli ekanligini his etasiz, to'g'rimi? Ana shu beqiyos mehrni qog'ozga tushirgan tengdoshlaringizning ko'pligi tahririyatga yo'llagan maktablaringizdan sezilib turibdi. Bugun e'tiboringizga Buxoro viloyati, G'ijduvon tumanidagi 63- ixtisoslashtirilgan maktab-internatning o'quvchilari onajonlariga atab yozgan dil so'zlarini havola etamiz:

- hamdirlar. Shunday ekan, onalar dunyoning gultojidir. Biz ular bilan faxrlanamiz. Baxtimizga onalarimiz doimo sog'-salomat bo'lsinlar, biz farzandlar esa ularning orzularini ro'yobga chiqarib charchamaylik.

Ruxsora TOSHPOLATOVA

ENG BAXTLI INSON

Onalar haqida har qancha she'r-u dostonlar bitilsa-da, ularning poyoni bo'lmaydi. Negaki, onalarning nafaqat farzandi oldida, balki jamiyatda ham o'ziga xos o'rni bor. Ular iqtidorlari va mehnatlari evaziga yurtimiz rivojiga o'z hissarlarini qo'shib kelmoqdalar. Biri ishchi, biri shifokor, biri o'qituvchi, rahbar, olim, qo'yingki, barcha jabhada onalarimiz sidqidildan mehnat qiladilar. Shu bilan birga, oila deb atalmish muqaddas dargohning bekasi

OMON BO'LING, BUVIJON!

Har yili bahor kirib kelganda, juda quvonaman. Negaki, bu go'zal faslda sevimli buvijonim tavallud topganlar. Buvijonim Muxtabar Mirzayeva payg'ambar yoshidalar. Tinib-tinchimas buvijonim uzoq yillar bolalar shifoxonasida ishlaganlar. Nafaqat biz-nabiralari, balki barcha bolajonlarning hecham kasal

bo'lmasligimizni istaydilar. Shu bilan birga, bizni ertak qahramonlari Zumrad, Qilich botir kabi mehnatsevar, dovyurak, odobli, xushmuomala bo'lishga chorlaydilar. Mehribon buvijonim va buvijonim uyimizga ko'rk bag'ishlab o'tirganlaridan judayam quvonaman. Ularning uzoq yillar davomida bizga bosh bo'lib yurishlarini istayman.

Diya JO'RAYEVA,
poytaxtdagi 260-maktabning
6-A sinf o'quvchisi

turadilar. Bu bir o'xshatma.

Aslida «Rukn» har bir nashrdagi yo'nalishlarni muvofiqlashtirib turuvchi, mushtariyni tezda o'ziga chorlovchi, jalb qiluvchi mayoq desam mubolag'a bo'lmas.

Gazetxon yoki jurnalxon o'ziga yoqadigan

MAQOLA

mavzuini qidirayotgan bo'lsa, ruknlar kompas misoli ko'nglidagi maqolani topib beradi.

Ruknlar hozirjavob, qisqa muddatga yoki aksincha, uzoq muddatga mo'ljallangan bo'ladi.

Gazetalardagi «Shu songa xabar», «Bugunning gapi» kabi ruknlar ham shular sirasiga kiradi.

Keyingi paytlarda gazetalarda ruknlar maqola yoki suhbatlar sarlavhasi tepasida emas, balki ular chop etilayotgan sahifaga bosh-qosh bo'lmoqda. «Ma'naviyat va ma'rifat», «Istiqlol va istiqbol»,

«Quvnoq tanaffus», «Kamalakning yetti rangi», «O'n sakkiz olam» singari...

Shunday ruknlar borki, ular gazeta yoki jurnal sahifalaridan hech tushmaydi. Yoshlar gazetasida ishlaganimda, o'zim guvoh bo'lgan ruknlarga to'xtalmoqchiman. O'tgan asrning 90-yillarida «Tarixning o'qilmagan sahifalari» rukni «Turkiston» gazetasining bayroqdor ruknlaridan biri bo'lgan. Bu rukn ostida o'sha davrga xos dolzarb mavzudagi turkum maqolalar yillar davomida chop etilgan va gazetaxonlar e'tiborini qozongan. Endilikda bu gazetaning o'sha davrdagi mushtariylari «Munozara

GULTOJI

uchun mavzu», «Nuqtayi nazar», «Dolzarb mavzu», «Mavzuga qaytib», «Ta'qdir so'qmoqlari», «Merosimizni o'rganamiz» kabi ko'plab sevimli

ruknlar ostida e'lon qilingan maqolalarni hamon o'zgacha bir tuyg'u bilan eslashadi.

Gazeta yoki jurnal tahririyatida ishlayotgan har bir ijodkorning o'ziga ma'qul bo'lgan, doimiy faoliyat yuritadigan sevimli rukni bo'ladi. U o'sha rukn ostida sizga ma'qul keladigan ham ijobiy, ham muammoli maqolalarni yoritadi. Siz o'sha jurnalistning ijodi bilan sevimli rukningiz ostidagi maqolalar orqali muntazam tanishib borasiz va ularning dolzarbligiga qarab baholaysiz.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, jurnalist yoki muxbir uchun «Rukn» o'ziga xos ixtiro, ijodiy jarayonning gultoji, nashrlarning bayrog'idir. Eng ibratli va o'ziga xos uslubda topilgan ruknlar har doim nashrlarning yuzi va ko'zi bo'lib kelgan va bundan keyin ham shunday bo'lib qolaveradi.

(Davomi bor)

YONIMDA BO'LING!

Quvonchingiz quvonchimga kon,
Mehningiz dardimga darmon,
Hayot ichra bebahom hamon,
Onajonim, yonimda bo'ling.

Siz borsizki, to'lin erur oy,
Kun va tunning husniga chiroy,
Qalbingizdan topib yuray joy,
Onajonim, yonimda bo'ling.

Sharofat NURULLAYEVA,
Buxoro viloyati, Jondor
tumanidagi Alisher Navoiy
nomli maktab o'quvchisi

BIRI OY, BIRI QUYOSH

Hayotda topganim,
Quvonchim, baxtim.
Aziz ota-onam,
Eng ulug' taxtim.

Bag'ri keng-saxiylar,
Oy va quyoshim.
Ular borlig'imdir
Yaqin dildoshim.

Yonlarida bo'lay
Olislashmay hech.
Hizmatga shay bo'lib
Turay erta, kech.

KAPALAK

Guldan gulga qo'nasan,
Kapalakjon, kapalak.
Birov senga tegmasin,
Deb jonim bo'lar halak.

Jilolansang har tusda,
Ko'rib ko'zim quvnaydi.
Ko'kka qanoting qoqsang,
Ming bir jilo o'ynaydi.

Nolimaysan umringdan,
Bir kungina bo'lsa ham.
Til-zabonsiz yashaysan,
Baxtiyordirsan har dam.

Kumushxon UMURZOQOVA,
Farg'ona viloyati, Quvasoy
shahridagi 2-umumta'lim
maktabining 9-sinf o'quvchisi

UYIMIZNING KUYCHISI

Otam – ko'ngil elchisi,
Uyimizning yo'lchisi.
Baxt-u iqbol kuychisi,
Mehribon otajonim.

Mehr bor ko'zingizda,
Ma'no bor so'zingizda.
Ziyo bor yuzingizda,
Mehribon otajonim.

Siz borsiz, boshim baland,
Mehringizga dil payvand.
Har so'zingiz bitta pand,
Mehribon otajonim.

Zebo XALILOVA,
Toshkent viloyati, Yangiyo'l tumani
dagi 2-o'rta maktab o'quvchisi

ZUMRAD BAHOR

Adirlarda lolalar,
O'ynab kular bolalar.
Ajib navo taralar,
Kelganida gulbahor.

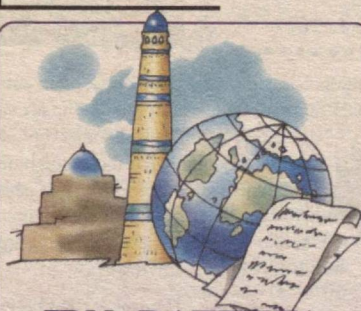
Borliq uyg'onar yana,
Sayrar bulbul, bedana.
Yurida bayram, tantana,
Kelganida gulbahor.

Doshqozonda sumalak,
Osmonda-chi kamalak.
Gulga qo'nar kapalak,
Kelganida gulbahor.

Dilnoza NOROVA,
Buxoro viloyati, G'ijduvon tumanidagi
63-ixtisoslashtirilgan maktab-
internatining 6-A» sinf o'quvchisi

Dunyo olimlari u haqda yaxshi bilishadi. U olim, sayyoh, diplomat bo'lgan. 1304-yilning 24-fevralida Tanja degan shaharda tug'ilgan. Umriining 28 yilini safarda o'tkazgan. Shimoliy va g'arbiy Afrika, Arabiston yarim oroli, Hindiston va Ispaniya, Turkiya, Eron, O'rta Osiyo va Sharqiy Yevropa hamda Xitoyning bir qancha shahar va qishloqlarini kezib chiqqan.

Siz, ehtimol uning hayoti bilan endi tanishayotgandirsiz. U sizga nima beradi? Muhimi shunda. Mashhur sayyoh yurtimizning juda ko'p joylarida, xususan, Samarqand, Buxoro va Xorazmda bo'lgan va o'zining qimmatli taassurotlarini yozib qoldirgan. Bugun siz sayyohning yurtimizda kezib, ko'rgan-kechirganlari bilan tanishasiz.

IBN BATTUTA ESDALIKLARIDAN

«Butun dunyo bo'ylab qilgan sayohatim davomida men xorazmliklardan ko'ra, xushxulq va oliyanob, ajnabiylarga nisbatan mehribon, mehmondo'st odamlarni uchratmagan edim».

IBN BATTUTA KIM BO'LGAN?

«Men bu shaharda (Xivada) bo'lgan vaqtda... qozi Abu Hafs Umar ...uyiga tashrif buyurdim va qabulxonasiga qadam ranjida qildim. Bu go'zal va keng xona bo'lib, chiroyli gilamlar bilan bezatilgan, devorlari mato bilan qoplangan qator tokchalarning har biriga oltin suvi yuritilgan kumush idishlar va iroqiy ko'zalar quyilgan edi. Odatda mamlakatning fuqarolari o'z uylarini ana shunday tarzda bezatadilar».

Ibn Battuta Xorazmda dasturxonga tortilgan meva-cheva, yeguliklar haqida quyidagilarni yozadi:

«...taomlar: qovurilgan tovuq, turna va kaptar jo'jalari, yog'liq somsalar, shirin kulchalar va turfa shirinliklar qo'yilgan patnislar keltirishdi. Yana boshqa patnislar ham olib kelishdi. Ularda anor donalari, uzum va ajoyib qovunlar bor edi. Tozalangan anor donalari ichiga tilla qoshiqlar solingan oltin va kumush idishlarda, bir qismi esa iroqiy shisha idishlarda tortildi».

«Qozi bilan amirlarning qarorlari aniq va adolatli bo'ladi. Chunki ularni ma'lum bir tomonning tarafini olishda ayblasholmaydi, bular pora ham olmaydi».

«Sharqda ham, G'arbda ham Xorazm qovuniga teng keladigani yo'q... Bu qovunni bo'lak-bo'lak qilib kesib, oftobda quritib, savatlarga solib, Xorazmdan Hindistonga va Xitoyning uzoq shaharlariga olib borib sotishadi».

Izoh: Bu o'rinda o'zimizda hozir ham yetishiriladigan qovun qoqi haqida gap ketmoqda. U juda mazali, shirin bo'lib, sog'lik uchun foydasi ko'pdir. «Vobkent – chiroyli shaharcha. Unda ariqlar, bog'lar serob. Shahar aholisi yil bo'yi uylarida uzum saqlashadi. Ularning olu deb ataluvchi mevasi bor. Shu mevalarni quritib, qoqi qilib, Hindiston va Xitoyga olib borishadi».

«...Samarqand juda yirik va g'oyat go'zal shahar. U Vodiy al-Qassar (hozirgi Zarafshon) daryosining qirg'og'ida joylashgan. Charxpalaklar bog'larni sug'orish uchun daryodan yuqoriga suv yetkazib beradi. Shahar aholisi sayr qilish uchun xufton namozidan so'ng daryo bo'yiga kelishadi. Daryo qirg'og'ida shunday ulkan saroylar va binolar qad ko'tarib turadiki, ular Samarqand aholisining yuksak mahorat sohibi ekanligidan dalolat beradi».

XULOSA:

Guvoh bo'lganingizdek, IBN BATTUTA o'z ko'zi bilan ko'rganlarini aniq bayon etgan. Bu haqiqatan ham siz-u biz uchun muhim manbalar. Ko'rdikki, ajdodlarimiz mehmondorehilikni o'z o'rniga qo'yishgan. Bozorlarni mo'l-ko'l tutganlar. Uylari ozoda, idishlari qimmatbaho va asl bo'lgan. Kechqurunlari sayr ham qilishgan. Amaldorlari pora nimaligini ham bilishmagan. Demak, ajdodlarimiz chin inson sifatida munosib yashashga harakat qilganlar.

SHAHNOZA tayyorladi

QORATOSHGA BIR KELING

Qishlog'imizning nomi Qoratosh. Uni yurtimizning eng so'lim go'shalaridan biri desam, ishonaverim. So'zlarimga shubha qilsangiz, qishlog'imizga bir keling. Jamoliga mahliyo bo'lasiz. Ayniqsa, bahor oylarida yanada ko'rkamlashib ketadi. Ko'rk-u tarovatini, go'zalligini ta'riflashga so'z topolmay, rasmini chizib yuboryapman. Uni «O'lkamda bahor» deb nomladim.

Asatoy ABDURAHIMOVA,
Samarqand viloyati, Qo'shrabot tumanidagi
55-umumta'lim maktabi o'quvchisi

Atirgul va yo'lbars

(Ertak)

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. Katta bir o'rmonda kattakon Yo'lbars yashagan ekan. U o'zini barcha hayvonlardan ustun bilar, boshqalarni nazar-pisand qilmas ekan. O'zidan kichikroq hayvonlarni, oyog'ining tagidagi o'simliklarni bosib, yanchib ketaverarkan.

Bir kuni uning yo'lidan atirgul chiqib qolibdi. Yo'lbars uni aylanib o'tishni o'ziga ep ko'rmay, bosib o'tmoqchi bo'libdi. Panjasiga atirgulning tikanlari kirib, og'rig'ning zo'ridan o'kirib yuboribdi. Shunda u o'zining nihoyatda manmansirab ketganini tushunibdi va xijolat bo'libdi.

Qissadan hissa shuki,
manmanlik yomon odat.

OCHILDI
GULLAR

Ko'ngillarni yashnatib,
Kapalakni yayratib,
Ochildi gullar.
Tunda yulduz uchganda,
Tongda shudring tushganda,
Ochildi gullar.
Bulbullarni sayratib,
Xushbo'y ufor taratib,
Ochildi gullar.

Madinabonu SATTOROVA,
Toshkent shahridagi 294-maxsus
maktabning 4-«A» sinf o'quvchisi

Topishmoqlar

O'zi nozik, cho'pdayin,
Ko'z ilg'amas, yo'qdayin.
Bahor, yoz, kuz tinmaydi —
Qishda ovqati tayin.

Marjon-marjon dur deysiz,
Movamas, sharbat yeysiz.

Shahodat SOBIROVA,
6-sinf o'quvchisi

QIZIQARLI
MASALALAR

1. 11, 13, 15, ...27,
29 o'nta toq sonning
ko'paytmasi qaysi son
bilan tugaydi?

3. 1000 sonini
sakkizta bir xil raqam
bilan va amallar belgila-
ridan foydalanib ifo-
dalay olasizmi?

4. Rangli kvadrat
qog'ozni tomonlari teng
bo'lgan 20 ta uchbur-
chakka bo'ling. So'ng-
ra, ularni yig'ib, 5 ta bir
xil kvadrat yasang. Bu
amallarni bajara ola-
sizmi?

5. Har xil tomonli
uchburchakni 2 ta
teng uchburchakka
ajratish mumkinmi?

Dilnoza USMONOVA,
O'zMU qoshidagi Sobir Rahimov akademik litseyi o'quvchisi

MEN
BAHORMAN

Men bahorman, bahorman,
Qalbi toza nahorman.
Mayin, iliq taftim bor,
Ajib bayramlar bisyor.
Navro'z kelar — yil boshi,
Sumalak - ko'klam oshi.
Erkalatib dalamni,
Uyg'otaman olamni.

Shodiyabegim SHAROFIY,
Jizzax viloyati, Forish tumanidagi
59-umumta'lim maktabi

Shifokor:

— Hamshira, jabrlanuvchidan ismi-
sharifini so'rang, ota-onasiga xabar beramiz.

Hamshira:

— Bemorning aytishicha, ota-onasi uning
ismi-sharifini juda yaxshi bilisharkan...

Mahfuzaxon JAMOLDINOVA,
Andijon viloyati, Andijon tumanidagi
24-maktabning 9-«V» sinf o'quvchisi

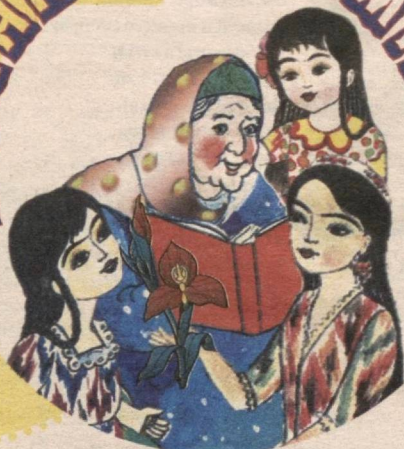
Sahifani Feruza JALILOVA tayyorladi

Assalomu alaykum,
mening lohar, chaqon,
zukko qizaloqlarim! O'qishlar
bilan charchamay, uy yumush-
larini qoyilmagom bajarib
yuribsizlarmi?

Siz azizlarni bahor ayyomi bilan
chin dildan muborakbod etaman.
Gulgun chehrangizdan tabassum
arimasin.

Bugun men sizlarga Uvaysiy
mongiz hayoti, ijodi haqida
hikoya qilib, dugonalaringiz yu-
borgon maktublari bilan
tanishtirmoqchiman.

QIZILAR AKADEMIYASI

JAHON OTIN — UVAYSİY

(1779 — 1845-y.)

*Xirom aylar guliston ichra ul mastona-mastona,
Tabassumdin namoyon aylabon durdona-durdona...*

Shoira Jahon otin Uvaysiy XVIII asr oxiri XIX asrning
birinchi yarmida Qo'qonda yashab, ijod etgan eng
peshqadam shoirlardan biridir. U farg'onalik fozil bir
kishining aziz dilbandi edi. Otasi adabiyotning chinakam
muxlisi bo'lib, qizining bu sohada iqtidoriga alohida
qiziqish bilan qaragan. Uvaysiy Umarxon saroyida shoirlar
to'planishib, muttasil mushoirlar, nafis suhbatlar bo'lib
turishidan xabardor edi. Niyati amalga oshib, saroy

mushoirlaridan birida o'zining mahoratini
namoyish etishga muvassar bo'ladi. Shoiraning
aql-zakovatini ko'rgan Umarxon uni saroydagi
ayollarga murabbiy etib tayinlaydi. Uvaysiydan
bizgacha bir qancha noyob she'riy durdonalar
yetib kelgan. Uvaysiyning 269 g'azal, 29
mumammas, 55 musaddas va bir murabباسي
borligini bilamiz.

Uvaysiyning g'azallari qanchadan-qancha
dillarga ezgulik, go'zallik va nafosat ulashib,
hamon yuraklarni mahliyo etib kelayotgani
shoiraning yuksak iqtidor egasi bo'lganligini
yana bir bor namoyon etadi.

MENGA MASLAHAT BERING...

Biz yoshlarning beg'ubor qalblarimiz orzu-umidlar
bilan limmo-lim. Jumladan, mening ham. Ulardan biri ota-
onam ishonchini oqlash, yaxshiliklarini qisman bo'lsa-
da, qaytargim keladi. Orzularimdan yana biri ona yurtimga
sodiq farzand bo'lishdir. Bu yil 9-sinfni bitirish
arafasidaman. Qadrdonim «Tong yulduzi»,
menga maslahat ber, qanday kasbni
tanlasam ekan?

Surayyo YUNUSOVA,
Navoiy viloyati, Xatirchi tumani

Surayyo qizim, pokiza
niyatlaring hamro-
hing bo'lsin. O'z ustun-
gda ko'proq ishlab, izlan-
sang, albatta murodingga
yetasan. Qiz bola uchun uyning
sarishtasi, ko'ngilning farishtasi
bo'lishdan buyukroq baxt yo'q.
Qo'li gul tikuvchi, shirinsuxan
shifokor yoki bolalarning meh-
ribon ustози bo'lishdan ulug'vor
kasb yo'qdir dunyoda...

BIR SHINGIL RIVOYAT

Bir donishmand shunday degan
ekan: — Men og'iz ochmaganimdan
ko'ra, og'iz ochganimga ko'p
marotaba pushaymon bo'lganman.

Yana bir donishmand shunday debdi:
— O'zini hamisha oliyjanob tutib
yurgan kishining vijdoni hech qachon
qiynalmaydi.

Keyingi donishmand ham shunday degan
ekan:

— Nayzaning zahmi bitib ketadi,
ammo tilning zahridan paydo bo'lgan
zabun sira bitmaydi.

MEHR BERING BIR- BIRINGIZGA

Shalola Jumayeva 6-sinf o'quvchisi. U Buxoro viloyati,
G'ijduvon tumanidagi 63-ixtisoslashtirilgan maktab-
internatida tahsil oladi. Dugonangiz yozgan maqolasini
ko'rib, o'zingiz xulosa chiqaring:

Kunlarning birida ikki yon qo'shni bir xil navli olma ko'chati
olib kelib, bog'larining eng unumdor joyiga o'tqazishibdi. Birinchi
qo'shni ko'chatni parvarishlab, tagini yumshatib, unga bor
mehrin beribdi. Ikkinchisi esa aksincha, ko'chatni ekib qo'ygani
bilan unga e'tibor bermabdi. E'tiborsizlik tufayli navniholni sovuq
uribdi. Oradan ikki-uch yil o'tib, birinchi olma egasi daraxtdan
mo'l hosil terib olibdi. Ikkinchi ko'chat esa sovuq urgani bois,
barglari sarg'ayib, qurib qolibdi. Qissadan hissa shuki,
sahifangizdagi «Oyi, non qani?» nomli maqolani o'qiganimda,
yuqoridagi voqea beixtiyor yodimga tushdi. O'z onasining koriga
yaramagan farzandning jamiyatga, Vataniga qanday nafi tegishi
mumkin, opa-singillariga qanday mehr bera oladi?..

Siz azizlarni bahor ayyomi bilan chin dildan muborakbod etaman.
Gulgun chehrangizdan tabassum arimasin!

Maktublarni o'qiganda...

QISHLOG'IMGA QAYTAMAN

Aziz va muhtarama dugonalarim!

Men — Shahlo Imomova Respublika musiqa va san'atga
ixtisoslashgan maktab-internatining 9-«A» sinfida o'qiyman.
Barcha tadbirlarda faol ishtirok etganligim uchun litseyimiz
Xotin-qizlar qo'mitasi raisi Dono Usmonova meni qizlar
qo'mitasi raisi etib sayladilar. Bundan judayam sevindim. Dono
opam bilan oyda ikki marta qizlar yig'ilishini o'tkazib turamiz.
Unda qizlarimizning yurish-turishi, kiyinish odobi haqida fikr
almashamiz. Tadbirimiz yanada qiziqarli o'tishi uchun sahna
ko'rinishlari ham namoyish etamiz. Litseyimizda 200 ga yaqin
qizlar bor. Ularning har biriga kerakli o'g'illar berish bilan birga,
kezi kelganda, ulardan foydali maslahatlar ham olib turibmiz.
O'zim Samarqand viloyatining Jomboy tumanidanman. O'qishni
muvaffaqiyatli tamomlab, o'z ona qishlog'imga qaytib, bor
bilimimni qishlog'imiz ravnaqi yo'lida sarflashni niyat qildim.

RASSOM BO'LGIM KELADI

Men shahrimizda joylashgan «Bolalar
ijodiyoti markazi»
qoshidagi «Yosh
dizayner» rassomlar
to'garigiga qatnashaman.

Bundan tashqari, «Fortepeyano»
hamda «Yosh qalamkashlar» to'garaklarida
ham faol ishtirok etib kelmoqdaman.
Chizgan rasmlarimni ko'rib, baho beringlar.
Sizlarga cheksiz hurmat bilan:

Sarvinov OMONOVA,
Navoiy viloyati

NILUFAR

Tanishang: Nilufar BOLTAYEVA —
Qashqadaryo viloyati, Shahrisabz
shahridagi Xisrav Dehlaviy nomli 91-
o'rta maktabning 8-«A» sinf
o'quvchisi. U darslarni yaxshi
o'zlashtirishi, rasm chizishga ishtiyoqi
balandligi haqida maktub yo'llabdi.
Nilufarxonning chizib yuborgan
rasmlaridan namuna beryapmiz,
ko'rib, baho berish sizdan.

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

Nigora tabiatan mehnatsevar qiz. Vaqtini behuda o'tkazmaydi. Uy ishlarida oyisiga ko'maklashadi, darslarini tayyorlaydi, jiyanini o'ynatadi. Endi u sportchiga aylandi.

«QAHRAMON»NING CHEMPIONLARI

Chiroqchi tumani markazida sport-pedagogika kolleji ochilganini eshitgan sportsevar o'g'il-qizlar behad quvonishdi. Keng va zamonaviy sport zali, kishi e'tiborini o'ziga tortadigan mahobatli kollej binosining ta'rifi tumandagi barcha qishloqlarga yoyildi.

Aslida To'rayevlar oilasidagilarning barchasi sportni sevishadi. Nigoraning opasi Marhabo To'rayeva shaxmat bo'yicha tuman va viloyat birinchiliklarida bir necha bor g'olib bo'lib, hatto respublika musobaqalarida o'z omadini sinab ko'rgan. Shaxmat yulduzi Sarvinov Ergashevaga havasmand Marhabo hozir ham fursat topildi, deguncha shaxmat usullarini tahlil qiladi.

Nigora esa o'zining harakatchanligi, tinib-tinchimasligi bois, sportning

jangovarroq turlariga qiziqdi va Chiroqchi sport pedagogika kollejining taekvando WTF bo'limiga o'qishga kirdi. O'ttiza yaqin chiroqchilik sportsevarlar yosh murabbiy Jasur Primovdan Olimpiya o'yinlari tarkibidan o'rin olgan taekvando WFT sport turi sirlarini o'rgana boshlashdi.

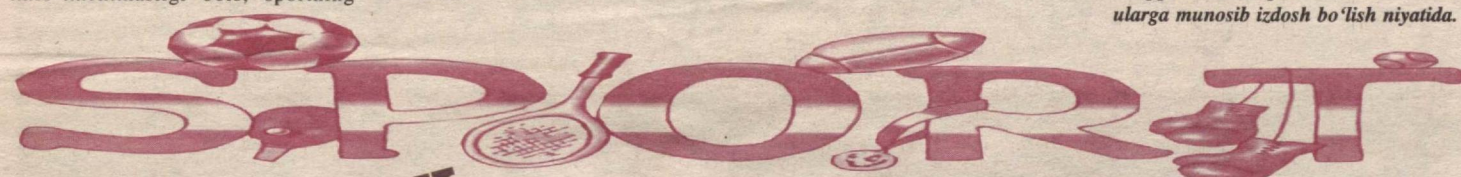
– Shogirdlarim orasida o'g'il bolalar ko'p, – deydi biz bilan suhbatda murabbiy Jasur Primov. – Atigi ikki nafar qiz bor: Nigora To'rayeva va Umida Tursunova. Ularning tirishqoqligi, g'alabaga bo'lgan intilishi biz murabbiylarni quvontiryapti. Yaqinda Qarshi Davlat universiteti sport

majmuasida taekvando WTF bo'yicha viloyat ochiq birinchiligi bo'lib o'tdi. Musobaqada Nigora va Umida o'z vazn toifalarida muvaffaqiyatli qatnashib, har ikkisi ham kumush medal bilan taqdirlanishdi. O'smirlarimizdan Abror Abayev, Akmal Ahmedov, Bunyod Samadov, Dovud Nurullayev esa bronza medallari sohibi bo'lishdi.

– Dastlabki musobaqamizda biroz hayajonlandik, – deydi o'z taassurotlari bilan o'rtoqlashar ekan Nigora To'rayeva. – Raqiblarim ustidan g'alaba qozonishimda ustozimning ko'rsatmalari asqotdi.

Oldinda yana «Barkamol avlod» yiliga bag'ishlangan bir necha turnirlar, tuman birinchiliklari bor. Maqsadim, ushbu bahslarda o'z mahoratimni oshirib, kelgusida respublika chempionatida ham qatnashish. Taekvando WTF bo'yicha Osiyo o'yinlari sovrindori Yevgeniya Karimovadek mohir sportchi, Qarshi olimpiya zaxiralari kolleji murabbiyi Sayyora Zuhridinova kabi yaxshi mutaxassis bo'lish uchun o'qish va mashg'ulotlarga qunt bilan yondashish lozimligini yaxshi bilaman.

Nigoraning orzulari bir olam. Biz ham yosh sportchiga baland parvozlar tilab qolamiz. Chiroqchi tumani, Qahramon qishlog'idan Sarvinov Ergasheva kabi O'zbekiston chempionlari yetishib chiqqan. Yosh qahramonimiz ham ularga munosib izdosh bo'lish niyatida.

CHAQQONLIK QO'L KELADI

Sport bilan shug'ullanishni bolaligimdan boshlaganman. Ayni damda Xiva pedagogika kollejida talaba qizlarga stol tennisi turidan saboq berib kelyapman.

Mashg'ulotlarimizga qatnashadigan talabalar bilan opa-singildek inoqmiz. Stol tennisi qizlarga xos sport turi hisoblanadi. Unda epcillik, chaqqonlik qo'l keladi. Hozirda bor diqqat e'tiborimiz Urganch shahrida bo'lib o'tadigan talabalar bellashuviga qaratilgan. O'ylaymanki, jiddiy tayyorgarliklar bizni shohsupa sari yetaklaydi. Chunki «Barkamol avlod» sport musobaqalarida ishtirok etadigan qizlarimdan umidim katta musobaqalarga qaratilgan.

Go'zal POLYAZOVA, kollejning jismoniy tarbiya o'qituvchisi

BARCHINOYDEK BEL BOG'LAGAN QIZ

Go'zal Rahmonova Xalqobod qishlog'idagi 20-umumta'lim maktabining 7-sinfida o'qiydi. U kurash bo'yicha mohir murabbiy bo'lmoqchi. Bo'lajak chempionlarga ustoz bo'lishga astoydil ahd qilgan.

Bugungi kunda dovrug'i butun respublikaga yoyilgan «Abdurashid polvon bobo Mirzayev» professional kurash klubi mashg'ulotlariga qatnashmoqda.

U yaqinda Navoiy viloyatida o'tgan kurash musobaqasida, Respublika «Pahlavon» professional kurash klubining ochiq birinchiligida omadini sinab ko'rди va 48 kilogramm vazn toifasida barcha raqiblaridan ustun keldi.

– Qizimning oltin medal bilan uyga kirib kelganligini ko'rib, ko'zlarimga sevinch yoshlari quyildi, – deydi uning onasi faxr bilan.

Go'zal dastlab karate bilan shug'ullandi. Aka-uka Sobir va Zayniddin Ashurovlardan ushbu jangovar sport turi sir-asrorlarini o'rganib, qator musobaqalarda ishtirok etdi. 2008-yilda «Turon» sport klubi ochiq birinchiligida uchinchi o'rinni egallagan bo'lsa, 2009-yilda kumush medal sohibasi bo'ldi. 2009-yildan boshlab qizim akasi Sirojiddinga ergashib, kurash zaliga qatnadi va milliy sport turimiz unda katta qiziqish uyg'otdi.

Qoratelpak qishlog'ida Bahridin

Yormatov ustozligida yirik kurash klubi faoliyat ko'rsatadi. Boshlang'ich saboqlarni Bahridin akadan olgach, ayni paytda tajribali murabbiy, faxriylar o'rtasida kurash bo'yicha jahon chempioni Abdurashid Mirzayev qo'l ostida shug'ullanmoqda.

– Navoiydagi musobaqa Go'zalni yaxshi kurashchi ekanligini isbotladi. U chiroyli g'alaba qozondi. Shogirdimning intilishlaridan bir olam zavq o'lyapman, – deydi murabbiy Bahridin aka.

Go'zalning otasi, amakilari mohir kurashchi bo'lishgan. Ammo professionallik ularga nasib etmagan. Ularning ushalmagan orzularini Go'zal amalga oshirishga shay turibdi. Biz ham ustozning ezgu tilaklariga qo'shilib, kurashchi qizimning shodashoda medallar egasi bo'lishini istab qolamiz. Odatda Barchinoylar avlodi shunday orzularga intilib yashaydi.

Akmal ABDIYEV,
Ma'mura MADRAHIMOVA
tayyorlashdi

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

SPORT

Boshi o'lgan sonlarda

Boshi o'ngan somlarda

Bu orada Mirzajon ikkinchi sinfga qatnay boshladi. Qayerga bormasin, o'zlarida yo'q bo'lgan meva ko'chatini ko'rib qolsa, olib kelib o'ikazish odatiga aylandi. Hovlida gilos, anor, yong'og', xullas, anjirdan boshqa hamma meva ko'chatlari paydo bo'ldi. Borgan joyida bir ishkall chiqaradigan Murzik maktabda ham hamma o'rnak qilib ko'rsatiladigan Mirzajonga aylandi. O'g'lining harakatlaridan zavqlangan otasi unga ikkita qo'zichoq olib berdi.

Ilgari Murzikka ko'zi tushganda, shaytonni ko'rgandek bezovta bo'ladigan Zebo xolaning o'zi ham har zamonda «Bormisan, dehqon bolam», deb yo'qlab chiqadigan bo'ldi. Hatto bir davrada Saodat opaga: «Odam shu o'g'lingizning sho'xliklariniyam sog'in-narkan», dermish...

Shu yili qish qattiq keldi. Ko'pchilikning anorlari-yu toklarini sovuq urib ketdi. Mirzajon esa yosh nihollarini xashak bilan ko'mib, ustidan yelim xalta bilan o'rab chiqdi. Erta bahorda o'ramdan xalos bo'lgan ko'chatlarining bari qishdan beshikast chiqib, potirlab kurtak yozgani hammaning og'ziga tushdi.

Mirzajon yana «olma»siga ishlov berishga kirishdi. Boshqa ko'chatlar uyg'onganiga ancha bo'lgan bo'lsa-da, «olma» jim edi.

Otasi olis safarga jo'nashi oldidan barcha qarindoshlar ularnikiga yig'ilishdi. Hovlidagi o'zgarishlarni ko'rib, havas qilishdi. Ayniqsa, fermer to'jaligini boshqaradigan Anvar tog'asi jiyanini xo'p maqtadi. Kattaroq bo'lsa, yoniga olishini ham qayta-qayta takrorladi. Bu gapdan keyin Mirzajon ham tog'asiga chippa

tog'ani eritdi. Eng yaxshi yeridan bir
 qism ajratib, nima eksang, ekaver, dedi.
 Agar esingizda bo'lsa, ko'katlar va
 tuxumlar savdosidan Mirzajonning
 jamg'armasi ancha qappayib qolgani
 haqida gapirgan edik. Tog'asi ajratib
 bergan yerga qaysi urug'dan nancha
 ketishini so'rab oldi.

M a ' l u m
bo'lishicha,

yopishib oldi.
Tog'asi urug'
sepishni boshlagan
kezlari har kuni dars-
dan so'ng uning oldiga chopadigan
bo'ldi. Har borganida, menga ham biroz
yur bering, deya iltimos qilirdi.
Jivanining jovdirlah turgan ko'zlari axiri

eng arzon
urug', bu sabzi
urug'i ekan. Mirza-
jon Po'lat amaki bilan
birga bozorga borib, mo'ljalda gi sabzi
urug'ini oldi. Tog'asining traktorchisi
haydab bergan yeriga Po'lat amaki
yordamida urug'ini sepib oldi.

Yusuf FAYZULLO

Xo'jalikdagi ishchilar ham bu serg'ayrat bolani yaxshi ko'rib qolishdi. Qachon suv berish, qanday o'g'itlar solish kerakligi haqida maslahatlar berib turishdi. Maysalar bir tekis unib chiqqan kunlarda otasi ham safardan qaytdi. Qarindosh-urug'lar yana ularnikida jam bo'lishdi. Otasi safari haqida gapirib, hammani og'ziga qaratib o'tirganida, Mirzajon undan suyunchi olmoqchi bo'ldi:

– Dada, tog'am menga ancha yer
ajratib berdilar. Dehqonchilik qilayapman,
– dedi bolalarcha g'urur bilan.

Otasi bir zum o'g'liga termulib qoldi.
Kevin esa velkasidan yengil quchdi.

— Bu deyman, sen ham tog'angga o'xshab fermer bo'lasan, shekilli. Nima ekding?

Otasining unga xuddi katta odamlardek muomala qilayotgani ko'nglini ko'tardi.

– Po‘lat amaki bilan tog‘amning yordamchilari ekishib yuborishdi. Sabzi ekuvdik, bir tekis unib chiqdi. Ertaga borib ko‘rasizmi?

Otasidan navbatdagi maqtov eshitish ilinjida unga qaragan Mirzajonning nafasi ichiga tushib ketdi. Chunki otasining qalin qoshlari chimirilib, jahli chiqib kergandi.

(Davomi bor)

«ONAJONLAR BAYRAMI»
TOPISHMOOLI AYLANMA SKANVORDI

Aziz muxlis! Skanvord javoblarini shaklda belgilangan xonadan so'zlar ta'rifi atrofidagi xonalarga soat mili yo'nalishda yozing. So'ng, aylanadagi raqamlarni javoblar yozilgan xonalardagi harflar bilan almashirib, muammonomani hal eting. Bunda ulardan ko'rsatilgan yo'nalish bo'yicha o'qish bilan ikki misra she'r va uning muallifi bo'lgan atqoli shoir nomini tilib olasiz.

Foziljon ORIPOV

«O'zbekiston»

nashriyot-matbaa ijodiy
uyida chop etildi.
Haftaning
dushanba kuni chiqadi.
Shakli A-3,
2 bosma taboq.
ISSN 2010-6092
Adadi - 76652
Buyurtma N: J 9071

BOSH MUHARRIR:
To'lg'in HAYTTOV

Dizaynerlar:
Fazliddin
SHOYODGOROV,
Olovuddin
ORIPOV
Navbatchilar:
Axtamqul **KARIM,**
Yusuf **ABDULLAYEV**

Gazeta
O'zbekiston
Matbuot va
axborot
agentligida
0208-raqam
bilan 2007-yil
2-fevralda
ro'yxatdan
o'tgan.

TAHRIR HAY'ATI:
G'ayrat SHOUMAROV,
Svetlana INOMOVA,
Qahramon QURANBOYEV,
Odina JAMOLDINOVA,
Jabbor RAZZOQOV,
Murtazo SULTONOV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir o'rinsbosari),
Feruza ADILOVA
(mas'ul kotib),
Dilmurod RAHMATILLAYEV,
Dilshoda DADAJONOVA

Manzilimiz:

Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Indeks: 100129.
Obuna indeksi: 198.
e-mail: tong1924@bk.ru

Tel: 244-27-25, 244-63-08
Tel./faks:
(99871) 244-38-10

Muassislar:

O'zbekiston Matbuot va axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi,
«KAMOLOT» yoshlar ijtimoiy harakati Markaziy Kengashi,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» hukumatga
qarashli bo'lgan Xalqaro xayriya jam'armasi

